

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum in Christo fuerit aliqua contrarietas voluntatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

tionem absolute, &c. & voluntate ut naturam repudiare mortem absolute, & voluntatem ut rationem acceptare eandem in ordine ad finem humane salutis. Vbi patet, primas duas voluntates aliud velle, quam Deus, & tertiam velle idem, quod Deus. Assumptum ad probandum consequentiam probatur, quia supra dictum est, quod filius Dei ex quadam dispensatione permittebat carni agere & pati, quod sunt ei propria: ex hoc enim sequitur per viam rationem similis, quod similiter permittit viribus anime agere que eis sunt propria. Deinde probantur ambae conclusiones auctoritate vnicuius Christi orantis ad Patrem, Non sicut ego volo, sed sicut tu. In his, non verbis, triplex voluntas patet scilicet diuina in se, humana conformis diuine in se, sicut tu (quae est voluntas per modum rationis) & humana aliud volens, quod diuina in se, non sicut ego volo. Et haec est voluntas rationalis per modum naturae, repudians mortem absolute, & volens sensualem sensibiles &c. Patet ergo ex hac auctoritate utraque conclusio.

¶ Nota nouicia, quod ut in ratione ad primum clarius explanatur, actus voluntatis per modum naturae quod actus voluntatis ex propria natura habet obiectum abstrahens ab ordine ad diuinam voluntatem, & propterea quantum est ex parte obiecti, non spectat ad hos motus, conformitas ad diuinam voluntatem. Dico autem quantum est ex parte obiecti, quia ex parte subiecti est actus isti conformes sunt diuinae voluntati in beatis: ita quod in Christo ante mortem & beatorum, diuina voluntas in volente ex parte subiecti oritur: quia scilicet Christus animam & carnem passibilem habebat, beati autem non. Hinc enim fit, ut Christi voluntati naturali & sensuali occurrerent aliqua ut contraria & haesiva, quod beatis ex parte ab omni possibilitate mali occurrere nequeat, & propterea beati est secundum naturam voluntatis motum, & secundum appetitum sensitiuum conformantur diuinae voluntati in volente, Christus autem non. Et scito quod isti voluntatis motus, qui in aliud tendebant in Christo, nihil aliud sunt quam uelleitates: ut siquidem loquendo, actus voluntatis per modum naturae distinctus contra actum voluntatis per modum rationis contrarium eligentis, nihil aliud est quam uelleitas, de qua dicitur in Ethicis quod est etiam impossibile: ita quod in beatis nec electio, nec uelleitas est ad aliud uoluntatem, quam quod Deus uult. In Christo autem electio omnis conformis Deo fuit in uolente, sed non omnis uelleitas eius fuit conformis Deo in uolente habuit. Christus uelleitatem non patienti crucem, quam tamen elegit, quia Deus sic uolebat. Et simile est in nobis, cum dolemus de morte iuste patientium, & plagis iuste a Deo nobis inflictiis, & alijs huiusmodi. Vellemus, non haec non esse, ueruntamen, fiat uoluntas Dei, dicimus, & uolumus si non exorbitamus.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod Christus per uoluntatem rationalem uoluit, ut diuina uoluntas impleretur, non autem per uoluntatem sensualem, cuius motus non se extendit uisus; ad uoluntatem Dei, neque per uoluntatem, quod consideratur per modum naturae, quae fertur in aliqua obiecta absolute considerata, & non in ordine ad diuinam uoluntatem.

¶ Ad secundum dicendum, quod conformitas voluntatis humane ad uoluntatem diuinam, attenditur secundum uoluntatem rationis, secundum quam et uoluntates amicorum concordant, in quantum, scilicet ratio considerat aliquod uoluntatem in ordine ad uoluntatem amici.

¶ Ad tertium dicendum, quod Christus fuit simul comprehensor & uiator, in quantum scilicet per mentem fruebatur Deo, & habebat carnem passibilem. Et ideo ex parte carnis passibilis poterat in

¶ Super Questionis 18. Articulum primum.

Titulus clarus quod ad quid nominis: in corpore autem manifestatur quid sit contrarietas uoluntatum, & secundum quae attendatur, nempe secundum contrarietatem obiectorum, ut uolentis, nolentis, & similibus.

¶ In corpore articuli duo sunt. primo monstratur, in eodem in quo consistit contrarietas uoluntatum; secundo, respondetur quaestioni.

¶ Quod ad primum conclusio est. Ad contrarietatem uoluntatum in aliquo requiritur, quod oppositio uoluntatum sit & circa idem, & in eadem uoluntate. Probatur primo conclusio haec ex eodem ratione

F contrarietatis, quam addit supra diuersitate: contrarietas, non species est diuersitatis. Sed inter contrarietatem, & diuersitatem hoc interest, quod contrarietas addit supra diuersitate oppositionem, secundum idem, & in eodem. Procedit ergo littera sic. Contrarietas exigit oppositionem in eodem secundum idem. ergo contrarietas uoluntatum in aliquo exigit oppositionem uoluntatum secundum idem, & in eadem uoluntate. Antecedens probatur: quia si diuersitas sit in diuersis, aut secundum diuersa, non est contrarietas. Probatur, quia non est contradictio, contrarietas namque contradictione in se claudit. Deinde declaratur eadem conclusio quod ad illam particulam, secundum idem ex diuersis rationibus uolendi, & nolendi unum & idem (puta mortem Sortis pro commune uel priuatum bonum) dupliciter se habentibus, uel ut diuersis tamen, uel non solum ut diuersis, sed oppositis, ut patet in exemplo litterae, de uoluntate principis circa mortem Sortis Ieronimus pro bonum publicum, & uoluntate parentis, uel non moriatur propter bonum proprium: quoniam enim hic sunt ambae uoluntates diuersae quidem sunt, sed non contrariantur, quia licet contraria uelint (scilicet mori illum, & non mori illum) diuersa tamen est ratio uolendi mortem, & uolendi non mortem, ac per hoc non est oppositio secundum eandem rationem uolendi. Sed si non sicut hic, sed uoluntas parentis circa non mori propter bonum proprium, opponit bonum proprium bono rationis, iam non sola est diuersitas rationum uolendi. I. uolens & proprius, sed est oppositio earundem: quia eorum bonum tollitur per proprium in ratione uolendi. Vincit enim amor proprius amorem boni boni, & expellit illud a ratione uolendi, & uult filium non mori, etiam contra eorum bonum ob nimium amorem proprii boni. Demum declarat eandem conclusio quod ad illam particulam, in eadem uoluntate ex diuersis appetitibus, dupliciter etiam dispositis, uel cum sola diuersitate, uel cum diuersitate habentibus etiam oppositionem. V. g. Appetitus rationalis uult bonum rationis, appetitus sensuali uult bonum delectabile secundum sensum. Si hic sicut diuersitas appetituum est sola: sed si ultra progreditur ex parte subiecti appetitus boni delectabilis, ut immutat appetentem uel ad tardandum, uel mutandum appetitum boni rationis, iam non sola diuersitas est appetituum, sed oppositio, quia opponit se appetitus delectabilis contra appetitum rationis, & uincit illum, cum immutat illum uel annullando, uel debilitando illum ex parte appetentis, uel si uel non uelit bonum rationis tunc, uel debilitet uelit illud. Hoc autem quod dicimus de oppositione appetitus sensitiui ad rationalem, intelligendum quoque est locum habere inter actum uoluntatis per modum naturae & actum electionis. nam cum diuersa tendit, si uoluntas naturalis intantum protenditur, ut opponat se electioni, & uincat illam, contrarietas uoluntatum est, ut si quis electurus dispensandum honoris, fame, ac uita, ob bonum uirtutis, a naturali uoluntate uita, honoris gloriaeque uincatur.

¶ Articulus VI. *Utrum in Christo fuerit contrarietas uoluntatum.*

G AD SEXTUM sic proceditur. **AVT** quod in Christo fuerit contrarietas uoluntatum. Contrarietas namque uoluntatum attenditur secundum contrarietatem obiectorum, sicut etiam contrarietas motuum attenditur secundum contrarietatem terminorum, ut patet per Philo. in 5. Physicorum. sed Christus secundum diuersas uoluntates contraria uolebat, nam secundum uoluntatem diuinam uolebat mortem, quam refugiebat secundum uoluntatem humanam. unde Ath. dicit in libro aduerfus Apollinarianum, Quod Christus dicit, Pater, si possibile est, non fiat mihi calix iste, & tamen non mea, sed tua uoluntas fiat, & iterum, Spiritus promptus est, caro autem infirma, duas uoluntates hic ostendit: unam humanam, quae propter infirmitatem carnis

diuersa tamen est ratio uolendi mortem, & uolendi non mortem, ac per hoc non est oppositio secundum eandem rationem uolendi. Sed si non sicut hic, sed uoluntas parentis circa non mori propter bonum proprium, opponit bonum proprium bono rationis, iam non sola est diuersitas rationum uolendi. I. uolens & proprius, sed est oppositio earundem: quia eorum bonum tollitur per proprium in ratione uolendi. Vincit enim amor proprius amorem boni boni, & expellit illud a ratione uolendi, & uult filium non mori, etiam contra eorum bonum ob nimium amorem proprii boni. Demum declarat eandem conclusio quod ad illam particulam, in eadem uoluntate ex diuersis appetitibus, dupliciter etiam dispositis, uel cum sola diuersitate, uel cum diuersitate habentibus etiam oppositionem. V. g. Appetitus rationalis uult bonum rationis, appetitus sensuali uult bonum delectabile secundum sensum. Si hic sicut diuersitas appetituum est sola: sed si ultra progreditur ex parte subiecti appetitus boni delectabilis, ut immutat appetentem uel ad tardandum, uel mutandum appetitum boni rationis, iam non sola diuersitas est appetituum, sed oppositio, quia opponit se appetitus delectabilis contra appetitum rationis, & uincit illum, cum immutat illum uel annullando, uel debilitando illum ex parte appetentis, uel si uel non uelit bonum rationis tunc, uel debilitet uelit illud. Hoc autem quod dicimus de oppositione appetitus sensitiui ad rationalem, intelligendum quoque est locum habere inter actum uoluntatis per modum naturae & actum electionis. nam cum diuersa tendit, si uoluntas naturalis intantum protenditur, ut opponat se electioni, & uincat illam, contrarietas uoluntatum est, ut si quis electurus dispensandum honoris, fame, ac uita, ob bonum uirtutis, a naturali uoluntate uita, honoris gloriaeque uincatur.

¶ Circa hanc conclusionem nota, quod in conclusione non dicitur contrarietatem uoluntatum requiri haec duo, sed dicitur quod requiritur ad contrarietatem uoluntatum in aliquo. Apponit quidem Auctor in aliquo, ad monstrandum quod de contrarietate uoluntatum in uno & eodem modo loquitur. Et dixit hoc, quia sciebat, immo est in hac littera docet, quod ad contrarietatem uoluntatum simpliciter & absolute non requiruntur haec duo, sed alterum unum sufficit, ut patet in exemplo litterae de uoluntate principis, & uoluntate pa-

re parentis nimis uiam filij amantis. Sunt enim vere tunc contrarie voluntates, quamuis sint diuersorum hominum. Et hoc modo uoluntas peccatorum est contraria uoluntati diuinae & contra Deo uoluntatem agere dicuntur: est siquidem hæc contrarietas uoluntatum obiectiue, non subiectiue. Sed Auctor in littera loquitur de uoluntati contrarietate, & obiectiua, & (abiectione, & ideo adiunxit in aliquo, & dixit ad contrarietatem uoluntatum in aliquo, hoc est obiectiue, & subiectiue, exigi duo scilicet oppositionem in idē, & oppositionem in eadē uoluntate.

¶ Quod ad secundū, conclusio responsiua quæstio est, in Christo nulla fuit contrarietas uoluntati. Probat, primo ex parte primæ conditionis requisitæ ad contrarietatem uoluntatum, hoc est oppositionis secundum idē sensu eandem rationē. Probat autem sic, in Christo nec uoluntas naturalis, nec uoluntas sensualitatis repudiabat rationem uoluntati a diuina, & humana electione. ergo in Christo non habuit locū repugnantia uoluntatum secundum idē, antecedens probatur quod ad uoluntatē naturalem, quia etiam uoluntate absoluta Christus uolebat salutem humani generis, quāuis non uellet hoc in ordine ad aliud, hoc est, quāuis non uellet eam ut rationem uolendi mortem propriam: quia ad uoluntatē ut naturam, non spectat uelle aliquid in ordine ad aliud, sed solum uelle, uel nolle aliquid absolute. Deinde probatur antecedens quod ad uoluntatem sensualitatis: quia eius motus, nec ad acceptandum, nec ad repudiandum rā excellum bonū (quod est bonum commune æternæ salutis generis humani) se extendit. Secundō probatur conclusio ex parte secundæ conditionis

refugiebat passionem, & diuinam eius, promptam ad passionem. ergo in Christo fuit contrarietas uoluntatum.

¶ 2. Præter ad Galat. 5. dicitur, quod Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Est igitur contrarietas uoluntati, quā spiritus unum concupiscit, & caro aliud: sed hoc fuit in Christo, nam per uoluntatem carnem, quam Spiritus sanctus in eius mente faciebat, uolebat passionem, secundū illud Isā. 53. Oblatus est, quia uoluit, secundum autem carnem, passionē refugiebat. ergo erat in eo contrarietas uoluntatum.

¶ 3. Præter Luc. 22. dicitur, quod factus in agonia prolixius orabat: sed agonia uel importare quandam compugnationem animi in contraria tendentis. ergo uidetur, quod in Christo fuerit contrarietas uoluntatum.

Sed contra est, quod indeterminatione sex tæ Synodi dicitur, Prædicamus duas naturales uoluntates, nō contrarias (iuxta quod impij asserunt hæretici) sed sequentē eius humanā uoluntatem, & nō resistentē uel reuersātem, sed potius subiectā diuinæ eius, atque omnipotentis uoluntati.

RESPON. dicendum, quod contrarietas nō potest esse nisi oppositio attendatur in eodem, & secundum idem: si autem secundum diuersa & in diuersis existat diuersitas, non sufficit hoc ad rationem contrarietatis, sicut ad rationem contradictionis, puta, quod homo sit pulcher aut sanus secundum manū, & non secundum pedē. Ad hoc ergo, quod sit contrarietas uoluntatum in aliquo, requiritur primō quidem, quod secundū idem attendatur diuersitas uoluntati. Si enim unius uoluntas sit de aliquo fieri secundū quandā rationem uniuersalem, & alterius uoluntas sit de eodē non fieri secundum quandam rationem particularem, non est omnino contrarietas uoluntati. Puta, si Rex uult suspendi latronē propter bonum publicū, & aliquis eius consanguineus nolit eum suspendi pro amore priuati, non erit contrarietas uoluntatis, nisi forte intantum se extendat uoluntas hominis priuati, ut bonū publicū uelit impedire, ut conseruetur bonū priuati: tunc enim circa idē attendit repugnantia uoluntati. Secundō autem requiritur ad contrarietatem uoluntatis, quod sit circa eandē uoluntatē. Si enim homo uult unum

A secundum appetitum rationis, & uult aliud secundum appetitum sensitiuum, non est hic aliqua contrarietas, nisi forte appetitus sensitiuus in tantum p̄ualeat, quod uel imutet uel retardet appetitum rationis: sic enim iā ad ipsam uoluntatem rationis perueniret aliquid de motu contrario appetitus sensitiui.

Sic igitur dicendū est, quod licet uoluntas naturalis, & uoluntas sensualitatis in Christo aliquid aliud uoluerit, quā uoluntas diuina & uoluntas rationis ipsius, non tamen fuit aliqua contrarietas uoluntatum. Primō quidem, quia neque uoluntas naturalis neque uoluntas sensualitatis repudiabat illam rationem. scilicet quia diuina uoluntas, & uoluntas rationis humane in Christo passionem uolebat. Uolebat enim uoluntas absoluta in Christo salutem humani generis, sed ei nō erat uelle hoc in ordine ad aliud: motus autem sensualitatis ad hoc se extendere non uolebat. Secundō, quia neque uoluntas diuina neque uoluntas rationis in Christo impediebatur aut retardabatur per uoluntatem naturalem, aut per appetitum sensualitatis. Similiter est, nec e contrario uoluntas diuina uel uoluntas rationis in Christo, refugiebat aut retardabat motum uoluntatis naturalis humane, & motum sensualitatis in Christo. Placebat enim Christo secundum uoluntatem diuinam, & etiā secundum uoluntatem rationis, ut uoluntas naturalis in ipso, & uoluntas sensualitatis, secundum ordinem suæ nature mouerentur. Unde patet, quod in Christo nulla fuit repugnantia, uel contrarietas uoluntatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod hoc ipsum, quod aliqua uoluntas humana in Christo aliud uolebat, quā eius uoluntas diuina, procedebat ex ipsa uoluntate diuina, cuius beneplacito natura humana motibus proprijs mouebatur in Christo, ut Dam. * lib. 3. orth. si. cap. 15. et med.

AD SECUNDVM dicendū, quod in nobis per concupiscentiam carnis impeditur, aut retardatur concupiscentia spiritus, quod in Christo non fuit. Et ideo in Christo non fuit contrarietas carnis ad spiritum, sicut in nobis.

AD TERTIVM dicendū, quod agonia nō fuit in Christo, quantū ad partem animæ rationalem, secundū quod importat concertationem uoluntati ex diuersitate rationum procedentem: puta cum aliquis, secundū quod rō considerat unū, uult hoc: & scdm quod considerat aliud, uult contrariū. Hoc enim contingit pro debilitate rationis, quā non potest diiudicare quid sit simpliciter melius, quod in Christo non fuit: quia per suā rationem iudicabat simpliciter esse melius, quod per eius passionem impleret uoluntas diuina circa salutem generis humani: fuit tamen in Christo agonia, quantū ad partem sensitiuā, scdm quod importat timorem infortunij imminentis, ut dicit Dam. * in 3. lib. Tertia S. Thomæ. L 4 ¶ Su-

nis requisitæ ad contrarietatem uoluntatum in aliquo, hoc est oppositionis in eadem uoluntate. Probat autem sic. Neutra uoluntatum coniugatio ex altera impediebatur aut retardabatur, ergo in Christo non habuit locū repugnantia uoluntatum in eadem uoluntate. Antecedens manifestatur, & quod ad uoluntatem diuinā, humanamque electiuam: quia nec impediebatur, nec retardabatur ex uoluntate naturali, aut sensualitatis, & e conuerso: quia nec uoluntas naturalis, nec sensualitatis impediebatur a diuina, aut humana electiua. Placebat siquidem Christo secundum diuinā uoluntatem, & rationalem uoluntatē, ut & uoluntas sua humana pro modū nature moueretur, hoc est, hæt suas naturales uelleitates respectu uitæ, respectu integritatis corporis, respectu honoris, respectu formæ, respectu gloriæ, &c. & appetitus sensitiuus timeret futurum, tristaturque de presenti malo corporis &c.

lib. 3. orth. si. cap. 15. et med.

lib. 3. cap. 18. 29. et 23.

Habetur in Epistola Gregorij ad sancta Synodum. generalis. et legitur in abbas 4. et recipitur aduersus 1.